

UiO : Nordisk institutt for sjørett

Det juridiske fakultet

Smakebitar frå diskusjonar i minerallovutvalet
- og nokre drypp frå HR-2024-550-A

Ny minerallov

2022:8

Hovudpunkt

- I Utarbeide forslag til korleis regelverket for leiting, undersøking og utvinning av minerala til grunneigar og staten kan harmoniserast
- II Sikre at samiske interesser blir ivaretekne i tråd med folkeretten gjennom heile prosessen
- III Samordning mellom dei ulike forvaltningsprosessane som blir utløyst av eit mineralprosjekt

B

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EU) 2024/1252

af 11. april 2024

om fastlæggelse af en ramme for at sikre en sikker og bæredygtig
forsyning med kritiske råstoffer og om ændring af forordning (EU)
nr. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 og (EU) 2019/1020

(EØS-relevant tekst)

EU vil høre din mening:

Handlingsplan for kritisk råvareforsyning i Europa

Nyhet | Dato: 11.11.2022

EU-kommisjonen trenger din mening om en handlingsplan for bedre forsyningsikkerhet av råvarer til Europa. Handlingsplanen (Critical Raw Materials Act) som nå er på høring tar for seg metaller og mineraler som er kritiske for det grønne skiftet og den digitale omstillingen i Europa.

Les mer og registrer dine innspill på [kommisjonens egne nettsider](#) innen 25. november 2022.

Myrmalm. Foto Peter Häll, Tekniska museet, Sverige.
(<https://digitaltmuseum.se/021026304308/myrmalm>).

Norges mineralstrategi

I lys av dette er det en sikkerhetspolitisk utfordring at store deler av forsyningskjedene til kritiske råvarer er konsentrert i enkeltland som Kina. Det er derfor viktig at Norge, sammen med allierte land, sikrer egne forsyningslinjer.

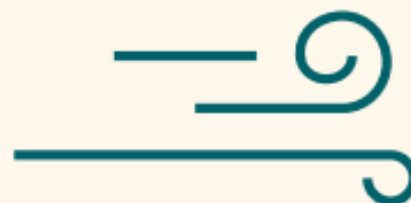
Vi skal utvikle verdens mest bærekraftige mineralnæring i Norge

Mineralbehov i fornybare energiløsninger

Sol

Det finnes ulike solcelleteknologier med ulike materialbehov, men gjennomgående er silisium en svært viktig komponent. EU dekker ca. 35 pst. av sitt behov for silisium gjennom import fra Norge.

Vind

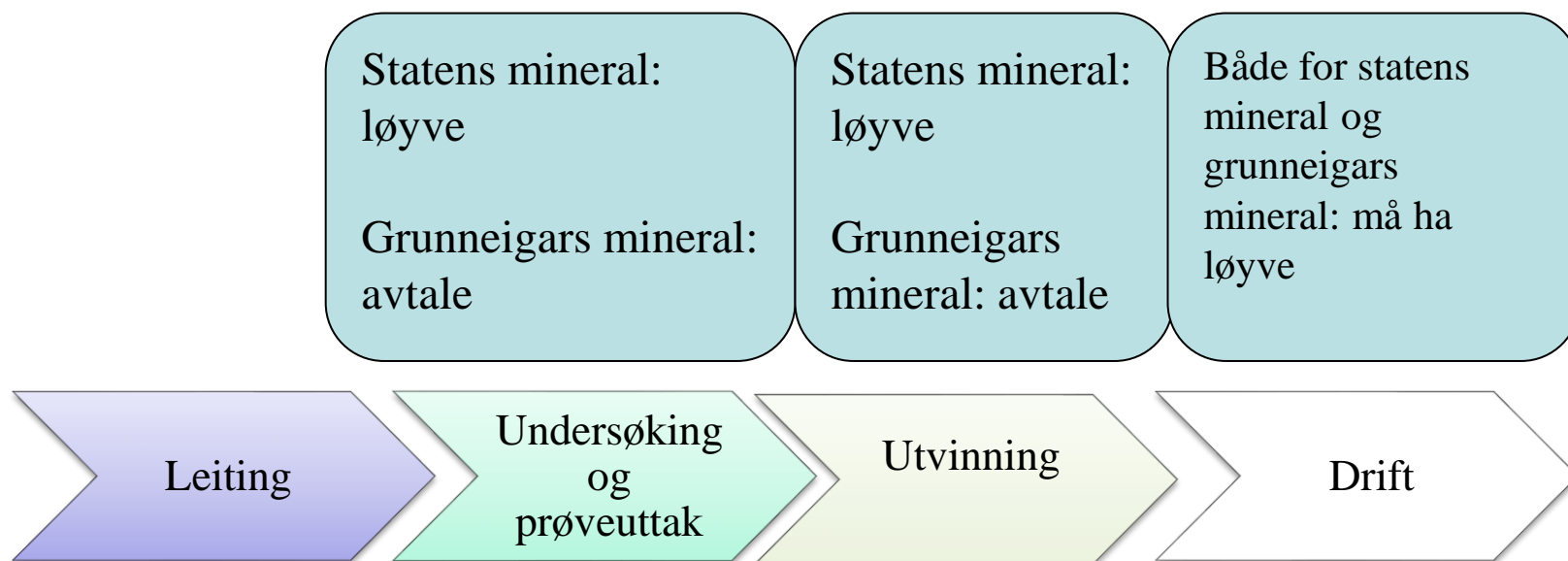
Mange moderne vindmøller krever sjeldne jordarter (REE) som inngår i turbinenes permanente magneter. Det kreves imidlertid flere andre metaller for drift av en vindturbin, blant annet for kraftoverføring (kobber) og for korrosjonssikring (sink). Tilsetning av niob og titan kan forsterke og redusere vekten på stålkonstruksjonene.

II Utarbeide forslag til korleis regelverket for leiting, undersøking og utvinning av minerala til grunneigar og staten kan harmoniserast

Foto: [Brønnøy Kalk - Norsk Mineral](#)

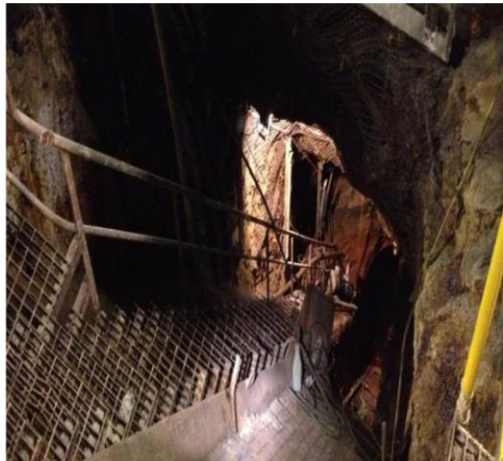
II Utarbeide forslag til korleis regelverket for leiting, undersøking og utvinning av minerala til grunneigar og staten kan harmoniserast

II Utarbeide forslag til korleis regelverket for leiting, undersøking og utvinning av minerala til grunneigar og staten kan harmoniserast

Mener gruvedrift haster: - Ikke tiden for å være avhengige av Russland

I norske fjell ligger viktige ingredienser til det grønne, digitale skiftet. Men å få lov til å hente det ut tar lang tid.

Synnøve Sundby Fallmyr
Journalist i Nordland

Vi rapporterer fra Sulitjelma

Publisert 17. okt. 2022 kl. 05:51
Oppdatert 19. okt. 2022 kl. 10:02

- Verksemdene er svært forskjellige (i praksis ganske ulike bransjar innanfor mineralnæringa)
- Utvikling av prosjekt tek veldig lang tid – dermed også ekstra trong for føreseielege løysingar og tryggleik for aktørane

II Utarbeide forslag til korleis regelverket for leiting, undersøking og utvinning av minerala til grunneigar og staten kan harmoniserast

- Kva er viktig i regulering av mineralbransjen?
 - Behovet for kunnskap både om ressursar og prosjekt er stort både hjå næringsaktørar og forvaltning
 - Må skape incentiv for aktivitetar som gir kunnskap om ressursane, og kunnskap om ressursane er nøkkelen til utvikling i næringa
 - Skape tryggleik for at du får att noko for investeringar gjort tidleg i prosessen
 - Må møte oppdaterte miljøkrav osv. - bærekraft
 - Omsynet til andre rettshavarar – inkludert grunneigarar, samiske interesser og andre allmenne interesser («sosial bærekraft», «licence to operate», «legitimitet», «aksept»)

II Utarbeide forslag til korleis regelverket for leiting, undersøking og utvinning av minerala til grunneigar og staten kan harmoniserast

- Skiljet mellom mineralkategoriene er idag regulert i minerallova § 7:
- Statens mineral: metall med eigenvekt 5 gram/cm³ eller meir ... og malmer av slike metaller (pluss enkelte presiseringar)
 - Døme: krom, jern, gull, kobber
- Grunneigars mineral: alle metalla og minerala som ikkje høyrer til staten
 - Døme: olivin, kvarts
- Sjeldne jordartar: vil for det meste vere statens mineral

- Skiljet er foreslått vidareført i ny lov
- Tvisten i HR-2024-550-A knytt til dette skiljet
- Kortversjon:
 - Høgsterett vidarefører skiljet slik det har vore praktisert
 - «Engebøforekomsten inneholder en drivverdig forekomst av statens mineral rutil. Dette innebærer at eklogittforekomsten det tvistes om, er å anse som statens mineraler etter [mineralloven § 7 første ledd bokstav b](#). ERG har derfor rett til å ta ut og nyttiggjøre seg granaten, jf. [§ 32 første ledd første punktum](#)»
- NOU 2022:8: «Malm vil bestå av en blanding av ulike mineraler og må inneholde et av statens mineraler som nevnt i bokstav a eller b for at malmen skal falle inn under statens rett. Innholdet av statens mineraler trenger gjerne bare være på to prosent eller mindre, avhengig av hvilke mineraler det er snakk om, for at forekomsten skal være drivverdig. Statens rett omfatter da også de mineralene som utgjør resten av malmen, selv om dette er mineraler som ellers ville vært grunneiers mineraler»

«Rutil og granat, som begge er del av eklogitten, kan ikkje skiljast frå kvarandre før etter oppreiingsprosessen. Ein kan heller ikkje skilja mellom rutil og granat med det blotte auga. I praksis er det tale om små, små korn som ligg samanblanda i berget (malmen). Granatkorn kan vere opptil 400 μm ²⁶⁹, men er for det meste om lag 200 μm . Rutilkorn er enda mindre. Typisk storleik for eit korn er 100 μm , men det kan variere med opptil eit par hundre μm .²⁷⁰»

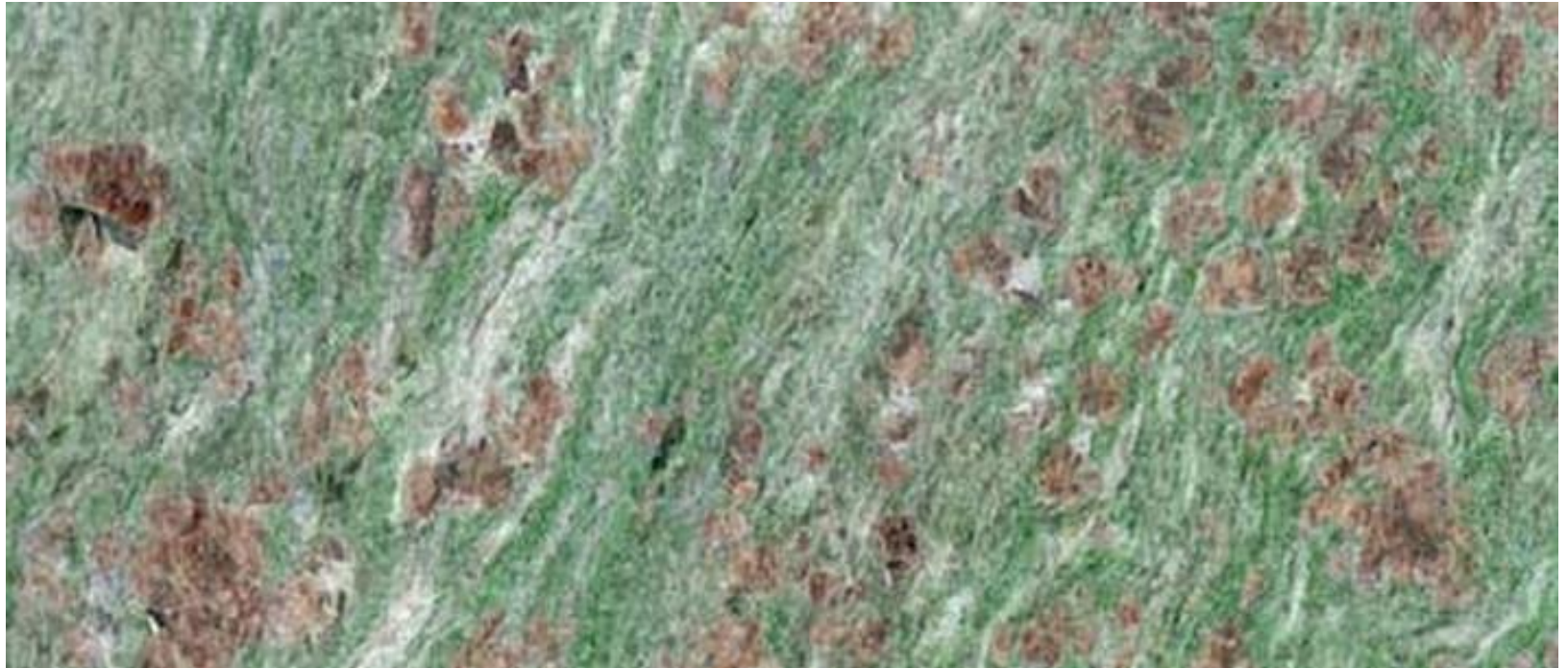
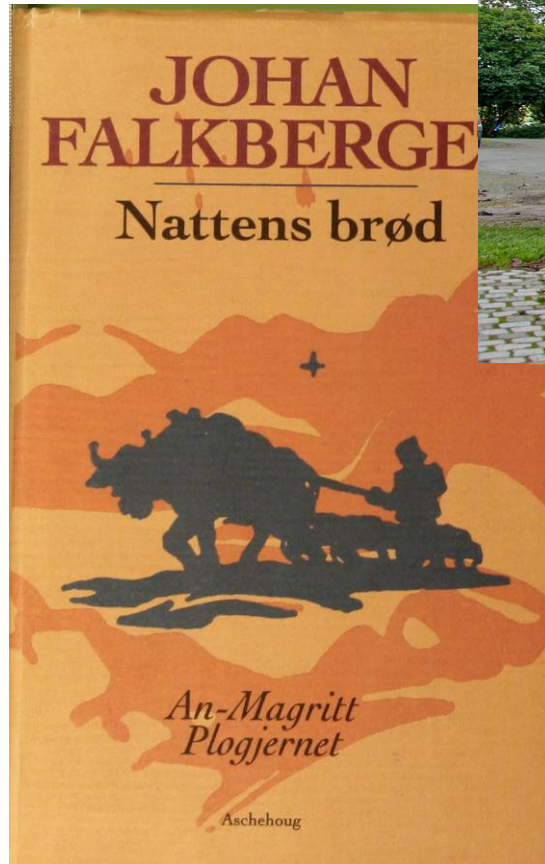

Foto: [Nasjonalbergart – Eklogitt – Geo365](#)

Malm....

Ann Magritt og Hovistuten

Foto: Johan Falkberget – Store norske leksikon

II Utarbeide forslag til korleis regelverket for leiting, undersøking og utvinning av minerala til grunneigar og staten kan harmoniserast

- Kva er problemet?
- I prinsippet to sett med reglar fordi eigarskap til minerala er delt mellom staten og private grunneigarar
 - Kan oppfattast som problematisk mellom anna fordi desse minerala gjerne ligg samanblanda
 - Lite oversikt over ressursituasjonen og prosjekta for minerala som høyrer til grunneigar med konsesjonssystemet idag
 - Grunneigars mineral gjennomgåande enklare regulert frå det offentlege si side

II Utarbeide forslag til korleis regelverket for leiting, undersøking og utvinning av minerala til grunneigar og staten kan harmoniserast

- I undersøkingsfasen skal aktøren finne ut om forekomsten er aktuell å drive - avgjerande for utviklinga av mineralprosjekt at det blir lagt til rette for undersøkingsaktivitet
- I dag: undersøkar med best prioritet kan søke om utvinningsrett til statens mineral
- Bør undersøkingsfasen styrast sterkare også for grunneigars mineral?
 - Treng informasjon om, og frå undersøkingar
 - *Kan* unngå vanskelege kollisjonar seinare i driftsfasen?
 - Undervegs diskuterte vi:
 - «Mildt» forslag: krav om å melde avtalar om undersøking på grunneigars mineral til DMF?
 - Foreslå å gå i ei retning som liknar opning av område?

- **Undersøking**
- **Lovforslaget**
 - Forslag om at undersøking av «statens mineral, industrimineral og lette metall» må ha løyve frå Direktoratet for mineralforvaltning
 - Undersøking av byggeråstoff og naturstein skjer etter avtale med grunneigar
 - Fleirtalet: harmonisert løysing med eit forslag om avtale med grunneigar og offentleg løyve
 - Mindretalet: også forslag om ei harmonisert løysing, men med eit forslag om å droppe avtale med grunneigar, altså berre offentleg løyve (altså eit visst inngrep i kva kompetanse grunneigar har til å rå over minerala)

II Utarbeide forslag til korleis regelverket for leiting, undersøking og utvinning av minerala til grunneigar og staten kan harmoniserast

- **Undersøking**
- **Lovforslaget**
 - Kva er lovlege undersøkingsaktivitetar?
 - «Rett til nødvendig tilgang til og bruk av grunnen for å foreta undersøkelsen, herunder fjerning av vegetasjon, graving av grunne grøfter, kjerneboring og midlertidig lagringsplass»
 - For aktiviteter utover dette nivået, eller aktiviteter som kan medføre fare for «vesentlig skade» er samtykke frå grunneigar eller berørte bruksrettshavarar naudsynt

II Utarbeide forslag til korleis regelverket for leiting, undersøking og utvinning av minerala til grunneigar og staten kan harmoniserast

- Kor lenge bør så undersøkingsfasen vare?
 - Viss fare for at aktørar kan halde på rett til å undersøke for å hindre andre å gå i gang i området
 - Incentiv versus blokkering (i dag sju år pluss eventuell lenging)
 - Prøve å styre gjennom undersøkingsplan – går det mot utvinning eller ikkje i det konkrete prosjektet?

II Utarbeide forslag til korleis regelverket for leiting, undersøking og utvinning av minerala til grunneigar og staten kan harmoniserast

- **Undersøking**
- **Lovforslaget**
- Styring gjennom undersøkelsesplan
 - Undersøkingsplan er eit nytt vilkår for i det heile å få undersøkingsrett
 - Aktøren må mellom anna sei noko om kva undersøkingar som skal skje, og kor lenge det er behov for å drive undersøkingsaktivitet
 - Varer i utgangspunktet i tre år

II Utarbeide forslag til korleis regelverket for leiting, undersøking og utvinning av minerala til grunneigar og staten kan harmoniserast

- **Undersøking**
- **Lovforslaget**
- Fleirtalet med forsøk på å gi ein meir føreseieleg rettssituasjon for undersøkaren gjennom fylgjande formulering:
«Undersøkelsestillatelse ... gir eksklusiv rett til å inngå avtale om utvinningsrett med grunneier for industrimineraler og lette metaller og til å få tildelt utvinningsrett av direktoratet etter § 5-2.»
- Mindretalet fylgjer opp med: « ein sterk ekspropriasjonsrett» for undersøkar på utvinningsstadiet

II Utarbeide forslag til korleis regelverket for leiting, undersøking og utvinning av minerala til grunneigar og staten kan harmoniserast

Utvinning

- **Lovforslaget**
- Den som har undersøkingsrett kan søke om utvinningsrett:
- Felles føresegn om utvinningsrett til statens mineral, industrimineral og lette metall
 - For andre ressursar berre avtale med grunneigar (byggeråstoff, naturstein m.v)
- Søkaren har krav på utvinningsrett om det kan sannsynleggjerast at det i undersøkingsområdet er ein forekomst av slike mineral med «en slik rikholdiget, størrelse og beskaffenhet» at den antas «å være drivverdig» eller «å bli drivverdig innen rimeleg tid»
- Utvinningsrett til industrimineral og lette metall krev også avtale med grunneigar

II Utarbeide forslag til korleis regelverket for leiting, undersøking og utvinning av minerala til grunneigar og staten kan harmoniserast

- **Utvinning**
- **Lovforslaget**
- Kva er så innhaldet i utvinningsretten?
 - Utvinningsretten til statens mineral gir rett til å ta ut alle statens mineral innanfor utvinningsområdet
 - Dessutan: «...kan også ta ut og nyttiggjøre seg ikke-drivverdige forekomster av grunneiers mineraler så langt det er nødvendig for å ta ut forekomsten av statens mineraler»
 - Same prinsippa anvendt på utvinningsrett for industrimineral og lette metall
 - Utvinningsretten gir også rett til å gjennomføre undersøkingar i utvinningsområdet

II Utarbeide forslag til korleis regelverket for leiting, undersøking og utvinning av minerala til grunneigar og staten kan harmoniserast

- **Drift**
- **Lovforslaget**
 - **Felles føresegn for alle minerauttak**
 - Kven er omfatta av kravet om driftsløyve?
 - Meldeplikt for planlagt uttak eller samla uttak av mineralforekomst over 500 m³ og opp til 10 000 m³
 - Krav om driftsløyve for planlagt eller samla uttak av mineralforekomst for meir enn 10 000 m³
 - Må sjå i samanheng med verkeområdet for lova
 - Der uttak av mineral «hovedsakelig skjer som ledd i tilrettelegging av for annen bruk av grunnen, gjelder de bestemmelsene i loven der dette fremgår uttrykkelig
 - Hvis «særlige forhold» så kan ein krevje driftsløyve for mindre uttak
 - Typisk risiko for fare eller spesielt sårbare naturområde

II Utarbeide forslag til korleis regulverket for leiting, undersøking og utvinning av minerala til grunneigar og staten kan harmoniserast

Foto: Mo i Rana, KBH

- **Drift**
- **Lovforslaget**
 - Krav til forsvarleg mineralverksemd –gjeld på alle stadium i prosjektet
 - Krav til driftsplan
 - Inkludert opplysningar om avslutning
 - Tiltakshavar må ha utvinningsrett til det aktuelle området

II Utarbeide forslag til korleis regelverket for leiting, undersøking og utvinning av minerala til grunneigar og staten kan harmoniserast

- **Drift**
- **Lovforslaget**
 - Viktig – også eit krav om at ein berre gir driftsløyve hvis fordelene ved tiltaket overstig ulempene for allmenne og private interesser som blir berørt av drifta (modell vassressurslova § 25)
 - Krav om arealavklaring før det blir gitt driftsløyve

II Sikre samiske interesser i tråd med folkeretten gjennom hele prosessen

- Bakteppet:

The screenshot shows the website of Sámediggi Sametinget. The header includes the logo on the left and navigation links for 'Velg språk', 'Om Sametinget', and 'Finn ansatt' on the right. A breadcrumb trail reads 'Hjem > Areal, klima og miljø > Naturressurser > Mineraler'. The main heading is 'Mineraler'. The text states that the current mineral law does not guarantee Sami rights and interests, and that the law should be amended to allow for constructive handling of mineral activity in Sami areas.

 SÁMEDIGGI
SAMETINGET

 [Velg språk](#) [Om Sametinget](#) [Finn ansatt](#)

[Hjem](#) > [Areal, klima og miljø](#) > [Naturressurser](#) > [Mineraler](#)

Mineraler

Gjeldende minerallov har ikke bestemmelser som sikrer at samiske rettigheter og interesser blir vektlagt og tatt hensyn til i hele det tradisjonelle samiske området.

Loven har heller ikke bestemmelser som sikrer reelle konsultasjoner om beslutninger om tillatelser og driftskonsesjon. Sametinget mener at mineralloven må endres slik at den muliggjør konstruktiv samhandling om mineralvirksomhet i samiske områder

II Sikre samiske interesser i tråd med folkeretten gjennom heile prosessen

- **Tilhøvet til samiske interesser**
- **Lovutkastet**
- Synleggjering av terskelen som fylgjer av SP-artikkel 27 (Fosen-dommen)
- Dersom eit tiltak etter ei samla vurdering vil ha vesentlege negative verknader for naturgrunnlaget for samisk kulturutøving, så skal det ikkje givast løyve
- Presisert i lovutkastet: dette gjeld ikkje dersom tiltakshavar har inngått avtale om det aktuelle tiltaket med berørte siidaer og avtalen er godkjent av Sametinget
- Urfolksvederlag for statens mineral i tradisjonelle samiske område: 0,25 % prosent av verdien av utvunne mineral
- Urfolksvederlag for grunneigars mineral. Føreslege lavare sats for private eigedomar enn på statens grunn, Finnmarkseigedomen og statsallmenningane

III Samordning mellom dei ulike forvaltningsprosessane som blir utløyst av eit mineralprosjekt

- **Samordning mellom ulike forvaltningsprosessar**
- **Lovutkastet**
- Mjuka samordningsløysingar:
- Forslag om ny føresegn med krav om at mineral-, plan- og miljøstyresmakter «skal foreta en effektiv samordning av søknadsbehandlingen i saker som gjelder mineralvirksomhet»
 - Burde ein tydelegare adressert også energistyresmaktene her?
- Mineralstyresmaktene kan hvis tenleg halde planleggingsmøte med dei involverte styresmaktene og tiltakshavar
- Tiltakshavar kan særleg be om samordning av prosessar for å få løyve etter minerallova og forureiningslova
- Departementet kan gi forskrift om samordning

III Samordning mellom dei ulike forvaltningsprosessane som blir utløyst av eit mineralprosjekt

- **Samordning mellom ulike forvaltningsprosessar**
- **Lovutkastet**
- Meir konkrete samordningsløysingar:
- Forslag om å samordne gjennom at direktoratet får løyve til å gi motorferdselløyve, samtidig med løyve til undersøking
 - Motorferdselutvalet: visse justeringar i kompetansen til kommunen (lengd, barmark, mva.)
- Forslag om å samordne gjennom at direktoratet får løyve til å gi dispensasjon etter plan- og bygningslova i samband med at det blir gitt løyve til undersøking etter minerallova
- Primært planavklaring på kommunalt nivå, men også forslag om å utvide kompetansen til å bruke statleg plan for mineralverksemd «når det er nødvendig for å sikre gjennomføringen av mineralvirksomhet for å oppnå samfunnsmessige målsetninger eller det er et vesentlig potensial for verdiskaping»

- Takk for meg!